

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е
№ 64

София, 16.02.2017 година

**ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, ЧЕТВЪРТО ГРАЖДАНСКО
ОТДЕЛЕНИЕ** в закрито съдебно заседание на двадесет и шести януари две хиляди
и седемнадесета година в състав:

Председател: СВЕТЛА ЦАЧЕВА
Членове: АЛБЕНА БОНЕВА
БОЯН ЦОНЕВ

изслуша докладваното от съдията Цачева гр. д. № 3502 по описа за 2016 год., и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство по чл. 288 ГПК.

С решение № 1173 от 09.06.2016 година по гр.д. № 1346/2016 година на Софийски апелативен съд е уважен иск с правно основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, предявен от О. И. Д. от [населено място] против П..., [населено място]. Присъдена е сумата 72000 лева, съставляващи обезщетение за имуществени вреди, причинени от незаконно обвинение. За да уважи претенцията за присъждане на обезщетение на основание чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, въззивният съд е приел, че с постановление от 12.06.2012 г. на следовател при НСлС, ищецът е бил привлечен като обвиняем в извършване на престъпление по чл. 253, ал.4 вр. с ал. 3, т.1, вр. с ал. 1 НК по досъдебно производство № 44/2011 на НСлС по преписка № 3363/2011 г. на Софийска градска прокуратура. С прокурорско постановление от 07.03.2013 г. наказателното производство срещу ищеца е било прекратено на основание чл. 243, ал.1, т.2 НПК, а с определение от 25.04.2013 г. по н.ч.д. № 1464/2013 г. основанието за прекратяване на наказателното производство е било променено по чл. 243, ал.1, т.1 НПК – поради това, че деянието не е престъпление. Определението за прекратяване на наказателното производство е потвърдено с определение от 23.07.2013 г. по в.н.ч.д. № 579/2013 г. на Софийски апелативен съд. С договор № 1756 от 12.06.2012 г. ищецът е възложил процесуалното представителство по прокурорска преписка № 3363/2011 г. на Софийска градска прокуратура на адвокатско дружество „Д., А. и съдружници” срещу възнаграждение в размер на 60000 лева, а на 14.06.2012 г. е превел по сметката на дружеството в „Р. България” сумата 72000 лева, съставляваща уговореното адвокатско възнаграждение и данък добавена стойност. При така установените факти, в решението на въззивния съд е прието, че предявеният иск за обезщетение за имуществени вреди в размер на изплатената сума от 72000 лева за процесуално представителство в наказателното производство е изцяло основателен. Прието е, че разноските, извършени в наказателното производство за пряка и непосредствена последица от незаконното наказателно преследване, поради което претърпяната от ищеца вреда следва да бъде изцяло обезвъзмездена. Възражението, че ищецът не е положил дължимата грижа да получи адвокатска

защита срещу разумно възнаграждение, поради което П... не дължи вреди за изплащането на сума, надвишаваща 144 пъти минималното адвокатско възнаграждение, е прието за неоснователно. Позицията на практика на Върховния касационен съд (решение № 442 от 08.04.2016 г. по гр.д. № 1643/2015 г. на IV г.о. ВКС, постановено по реда на чл. 290 ГПК), във въззивното решение е прието, че нормата на чл. 78, ал. 5 ГПК е съдопроизводствено правило, относимо към гражданското производство и не може да бъде отнесена нито към наказателното производство, нито към специалното такова, уредено в ЗОДОВ.

Касационна жалба против решението на Софийски апелативен съд е постъпила от П... чрез Софийска апелативна прокуратура. Поддържа се, че въпросът може ли в производството по иск с правно основание чл. 2 ЗОДОВ за присъждане на обезщетение за имуществени вреди, изразяващи се в заплащане на адвокатски хонорар, обезщетението да бъде намалено поради прекомерността му, е разрешен в противоречие с решение № 255 от 02.11.2015 г. по гр.д. № 1011/2015 г. III г.о. ВКС; решение № 332 от 04.01.2016 г. по гр.д. № 2807/2015 г. по гр.д. № 2807/2015 г. III г.о. ВКС, постановени по реда на чл. 290 ГПК и решение № 81 от 27.01.2006 г. по гр.д. № 23/2005 г. на IVа г.о. ВКС.

Ответникът по касационната жалба О. И. Д. счита, че не е налице основание за допускане на касационно обжалване при условията на чл. 280, ал.1, т.1 ГПК, тъй като въззивното решение е съобразено със задължителна практика на Върховния касационен съд - решение № 442 от 08.04.2016 г. по гр.д. № 1643/2015 г. на IV г.о. ВКС, постановено по реда на чл. 290 ГПК.

Съставът на Четвърто гражданско отделение на Върховния касационен съд, констатира, че по повдигнатия в касационната жалба въпрос е налице противоречива практика на отделни състави на Върховния касационен съд.

В решение № 255 от 02.11.2015 г. по гр.д. № 1011/2015 г. III г.о. ВКС и решение № 332 от 04.01.2016 г. по гр.д. № 2807/2015 г. по гр.д. № 2807/2015 г. III г.о. ВКС постановени по чл. 290 ГПК, е прието, че разноските, извършени в наказателното производство, представляват имуществена вреда по смисъла на чл.2, ал.1 от ЗОДОВ, тъй като са пряка и непосредствена последица от увреждането; че адвокатското възнаграждение за защита по наказателното дело се включва в тези разноси, поради което при предявен иск по чл.2 от ЗОДОВ се дължи обезщетение за заплатения адвокатски хонорар, но само до разумния и обичайния размер. Прието е, че в съответствие с добрите нрави уврежданият също трябва да положи усилия, за да не увеличава размера на вредите, като в противен случай съобразно чл. 83, ал.2 от ЗЗД длъжникът не дължи обезщетение за вредите, които кредиторът би могъл да избегне, като положи грижи на добър стопанин. Прието е, че след като пострадалият е могъл да получи правна защита по наказателното дело на разумна и нормална за пазарните условия цена, но вместо това е извършил прекомерни и неоправдани разходи, гражданският съд е длъжен да намали обезщетението за заплатения от пострадалия адвокатски хонорар в наказателното производство до размер, съобразен с фактическата и правна сложност на наказателното дело, като критерии за обичайния размер на адвокатското възнаграждение се съдържат в Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Същевременно, в решение № 442 от 08.04.2016 г. по гр.д. № 1643/2015 г. на IV г.о. ВКС е прието, че правна уредба на отговорността за съдебни разноси в гражданския процес и на отговорността на държавата за вреди от незаконни

действия на правозащитни органи по ЗОДОВ налага извод, че се касае за два различни правни институти с различна законова уредба. При предявен иск с правно основание чл.2, ал.1, т. 2 ЗОДОВ в редакцията на текста до изменението с Д.в.бр.98/2012 г. (сега чл.2, ал.1, т.3 ЗОДОВ) за присъждане на обезщетение за претърпени имуществени вреди, изразяващи се в заплатено от подсъдимия/обвиняемия адвокатско възнаграждение за защита в наказателното производство, приключило с оправдателна присъда или при прекратено наказателно производство съдът не може при условията на чл.78, ал. 5 ГПК по искане на насрещната страна да определи по-нисък размер на разноските в частта на заплатеното адвокатско възнаграждение в наказателното производство, съобразно действителната правна и фактическа сложност на наказателното дело.

Посоченото решение е постановено поради констатирана противоречива практика между въззивно решение на Софийски апелативен съд и решение № 81 от 27.01.2006 г. по гр.д. № 23/2005 г. на IVа г.о. ВКС, в което е прието, че разходите по ангажирането на адвокатска защита представляват непосредствена вреда от неправомерното задържане, чието пряко следствие е дължимост на хонорар, който следва да е съответен на правната защита, необходима на лицето, с оглед повдигнатото обвинение; че когато уговореният размер е над разумния, то той не може да се третира като пряка вреда от повдигнатото обвинение за престъпление.

Предвид изложеното, по въпроса може ли по иск за вреди по чл. 2 ЗОДОВ да бъде намалено обезщетението за изплатено адвокатско възнаграждение е налице противоречива практика на Върховния касационен съд, поради което и на основание чл. 292 ГПК, съставът на Четвърто гражданско отделение

О П Р Е Д Е Л И :

СПИРА производството по гр.д. № 3502/2016 г. на Четвърто гражданско отделение на Върховния касационен съд.

ПРЕДЛАГА на общото събрание на гражданска колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по въпроса може ли съдът в производството по иск с правно основание чл. 2, ал. 1 ЗОДОВ по възражение на насрещната страна да намали обезщетението за имуществени вреди, съставляващи разходи за адвокатско възнаграждение в наказателното производство.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: